

Missionaris in Zaïre (Kongo)

Broeder Clemens (Cees Vennix)

Geboren: 05-08-1901 Oirschot

Professie: 02-07-1935 Meerssen

Overleden: 10-11-1964 Basoko
(Zaïre)

Op 17 oktober 1935 vertrekt Cees Vennix als broeder Clemens met de S.S. 'Albertville' naar Isangi, een missiepost in het toenmalige Belgisch Kongo.

Cees Vennix was een oom van Victor van Kessel en een broer van zijn moeder.

Hij had zijn smederij met woning in de Rijksluisstraat, waar hij sinds de dood van zijn vader in 1929 alleen woonde, verkocht en deed zijn intrede bij de Montfortanen.

Hij was 34 jaar en een echte gemeenschapsmens. Hij was lid van het zangkoor en de ruitersportvereniging, hij had veel vrienden in Oirschot die het ongetwijfeld niet hebben begrepen hoe hij alles achter kon laten en een heel ander leven begon.

De beginjaren werden doorgebracht met de opbouw van de missiepost Isangi. Na de stichting van Bondamba was hij twee jaar op die missiepost werkzaam (1938-1940). Hij vertrok daarna naar Elisabetha om een grote nieuwe kerk te bouwen, en zou voortaan op deze plaats werkzaam blijven (1940-1964). Onder zijn leiding werd het scholencomplex voor onderwijzers met patershuis en kapel gebouwd. Hij startte in 1957 een juvenaat voor broeders, maar dit idealisme bleek te hoog gegrepen en niet uitvoerbaar.

Hij hield intussen contact met de familie, maar ook met zijn vrienden uit Oirschot o.a. Marie v.d.Steen, fam. v.d.Boomen en Theo v.d. Loo. Enkele van deze brieven zijn bewaard gebleven en ik heb ze van Theo gekregen (waarvoor nog mijn hartelijke dank). In

deze brieven blijkt vooral zijn betrokkenheid met de Oirschotse gemeenschap en ik kan er weinig in terug vinden van zijn werk in de missie. Hierover vertelde hij wel tijdens zijn vakanties in Oirschot, maar hij genoot er ook van om op tijd een bezoek te brengen aan Deken de Vries en de avonden bij hem door te brengen onder het genot van een sigaar en een borreltje.

Zijn laatste bezoek aan Oirschot was in de zomer van 1959. Het was toen al onrustig in de Kongo en er werd hem toen al aangeraden om niet meer terug te gaan. Hoewel hij door het veranderde werk- en leefklimaat al dacht aan een terugkeer naar het klooster in Oirschot vond hij het nog te vroeg om voorgoed hier te blijven. De Kongolezen raakten in de ban van onafhankelijkheid en Koning Boudewijn had op 13 januari 1959 de onafhankelijkheid in het vooruitzicht gesteld maar er werd geen directe datum genoemd. Echter de Kongolezen werden ongeduldig en door het uitbreken van ongeregeldeheden werd de Staat gedwongen tot een duidelijke stellingname. Op 20 januari 1960 begon in Brussel de conferentie om de toekomst van Kongo, maar de Kongolezen kwamen niet om te onderhandelen maar om het vaststellen van een definitieve datum. Kongo zou op 30 juni 1960 onafhankelijk worden.

De Kongolezen vierden de dag van de onafhankelijkheid als een groot feest, maar na enkele dagen stortte de vertrouwde wereld in, miltende soldaten plunderden winkels en veranderden de hoofdstad Leopoldstad in een chaos, daarbij was er de strijd van de politici om de macht te grijpen waardoor de onlusten verergerden.

De wanorde in Leopoldstad had nog geen directe gevolgen voor de verder afgelegen missiegebieden, maar na verloop van tijd kwam hier verandering in. De onafhankelijkheid was hun voorgesteld als het verkrijgen van geld en goederen in overvloed maar de teleurstelling was groot toen bleek dat hun droomwereld geen werkelijkheid werd. Na vier jaar onafhankelijkheid was het Kongolese volk armer dan ooit.

In het voorjaar van 1964 braken verschillende opstanden uit die gericht waren tegen de regering. De rebellie kreeg een explosieve uitbreiding en de kracht van de rebellen lag niet in het bezit van wapens maar in de bijval van de bevolking. De mensen waren ontevreden over het wanbeleid in hun land en zij haalden de rebellen dan ook als hun bevrijders binnen.

In de maand augustus was de opmars voor de rebellen één grote triomftocht. Zij trokken door streken waar de bevolking hen juichend ontving. Maar bij het bereiken van gebieden waar andere politieke leiders werden geëerd bleef de bevolking afzijdig en strandde de zegetocht en zo kwam ook de eerste tegenstand. Soldaten van het nationale leger begonnen bij Lisala, begeleid door huurlingen een tegenaanval waarbij, ondanks hun gewaande onkwetsbaarheid, veel rebellen sneuvelden.

De grote nederlaag had een dramatische ommekeer tot gevolg voor de missionarissen en zusters op alle missieposten. In de nacht van 29 op 30 oktober kwam de commandant bij de missiepost in Elisabetha het bevel overbrengen dat de zusters en missionarissen, waaronder broeder Clemens, zouden worden opgehaald om naar Basoko te worden over-

gebracht. De hoofdcommandant wilde hen persoonlijk onder arrest stellen. Vanaf het begin werd duidelijk dat er van een menselijke behandeling geen sprake was. Ze werden gedwongen tussen de woedende bevolking door te lopen en met geweerkolven en stokken werden ze op hun ruggen en hoofden geslagen.

Na een week van streng huisarrest werd de toestand ernstiger. Op een morgen werden de gevangenen onder begeleiding van tierende en slaande rebellen naar het strafkwartier gedreven en in twee hokken opgesloten. Gedurende drie dagen onderging de groep ontberingen van dorst, treiterijen en mishandelingen. Daarna werd de behandeling nog slechter. De commandant beval dat allen in één vertrek moesten worden opgesloten. In een donker hok van minder dan 3 bij 3 meter werden 42 personen bijeen gedreven.

Binnen een paar uur smeekte iedereen om frisse lucht en water, en sommigen hielden het niet meer uit en smeekten om doodgeschoten te worden. Na enkele uren dreigde er paniek uit te breken, er werd geschreeuwd om water en niemand bekommerde zich nog om de ander.

Het moet kort na middernacht geweest zijn toen iemand bemerkte dat broeder Clemens gestorven was. Door de mishandelingen had hij hoofdwonden opgelopen en vermoedelijk had hij bloeduitstortingen in de hersenen.

Na zijn dood begonnen de anderen te schreeuwen naar de bewakers dat de broeder dood was en de onderluitenant gaf toestemming om hem naar buiten te dragen. Zijn dood heeft misschien het leven van veel anderen gered omdat door deze consternatie de deur geruime tijd open bleef staan en er op deze manier weer wat frisse lucht binnenkwam.

Broeder Clemens heeft 'de Hel van Basoko' niet overleefd. Hij stierf op 10 november 1964 als gevolg van mishandelingen tijdens een gruwelijke opsluiting. Na dertig jaar missionarisleven werd zijn tragische graf de Kongo-stroom. Hij werd 63 jaar oud.

De volgende dag kwam voor de paters en zusters het bevel tot vertrek naar Stanleystad, een afstand van ong. 300 km. Deze tocht werd afgelegd per vrachtauto en per boot en op 14 november kwam een vermoeide en trieste groep paters en zusters in Stanleystad aan.

Op dinsdag 24 november werd Stanleystad bevrijd en korte tijd later werden de missionarissen met vliegtuigen naar Leopoldstad gebracht en van daar verder naar Brussel.

In de Belgische plaats Gentinnes onder Chastre is in 1967 door koning Boudewijn een gedenkteken onthuld als herinnering aan de omgekomen zusters en paters in de strijd om de onafhankelijkheid van Kongo.

Informatie: Montfortanen in Zaïre
H. Tielemans.

Nelly van Kessel-van Nunen
